

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Liberalisme: tussen realisme en ideologie

Hengeveld, A.

Citation

Hengeveld, A. (1987). Liberalisme: tussen realisme en ideologie. *Bestuurskundige Berichten*, 2(2), 12-14.
Retrieved from <http://hdl.handle.net/1887.1/item:3233041>

Version: Publisher's Version

License: [Creative Commons CC BY-NC-ND 4.0 license](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/)

Downloaded from: <http://hdl.handle.net/1887.1/item:3233041>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

LIBERTARISME; TUSSEN REALISME EN IDEOLOGIE.

"..Bestuurskundigen die alleen op een aristocratische, dictatoriale wijze met het pistool van de politie achter zich kunnen besturen, zouden misschien beter over omscholing na kunnen gaan denken". Deze uitspraak deed ir. H.J. Jongen in een interview dat hij onlangs afstond aan één van de leden van de BB-redactie. Een ophet eerste gezicht misschien nogal gewaagde uitspraak, maar wel een uitspraak die past in heel het denken van de Libertarische beweging, de beweging waarin Jongen een voortrekkersrol vervult. Over deze beweging en haar denkbeelden gaat dit artikel.

Door André Hengeveld

"Het Libertarisme is een wereldbeweging, die streeft naar het recht op eigen leven voor ieder mens en die dit streven op een rechtvaardige wijze in de maatschappij tracht te verwezenlijken". Zo typeert dhr. Jongen de beweging die begin jaren-70 in de Verenigde Staten ontstond. "Eigenlijk is het niet juist om te zeggen dat het Libertarisme in de jaren-70 ontstond; het Libertarisme en bijvoorbeeld ook het Liberalisme zijn natuurlijk al eeuwenlang aan de gang. Al eeuwenlang is er sprake van een strijd tussen het individu en de collectiviteit. Of je nu praat over Aristoteles, Erasmus of over Adam Smith, al deze mensen zijn voorvechters geweest van een grotere individuele vrijheid. Maar als we het hebben over het ontstaan van de eerste groepering die zich libertarisch noemt, dan spreken we over een jaar of 15 à 20 geleden. Een belangrijke rol was daarbij weggelegd voor de schrijfster Ayn Rand, een vrouw die een aantal decennia geleden haar geboorteland Rusland verliet, een geheel nieuwe identiteit aannam en zich in Amerika vestigde. In haar boeken, die vrijwel het volledige veld van de filosofie beslaan, heeft zij onder andere het rationele egoïsme ontwikkeld. Dit rationele egoïsme komt erop neer, dat ieder mens het recht moet hebben op zijn eigen leven, dus ook het recht om dit leven in te vullen zoals hij dat zelf wil. Via de literatuur van Ayn Rand", aldus Jongen, "ben ik in het Libertarisme terecht gekomen en het Libertarisme is in feite

de uitwerking van de ideeën van Rand in de politieke filosofie. Die ideeën hebben mij inder tijd aangetrokken en ik ben toen, zeg maar, Libertariër geworden. In Nederland was er op dat moment nog niets en daarom heb ik in ons land, samen met een aantal mensen dat ook geïnteresseerd was, het Libertarisch Centrum opgericht. Daaruit is ons huidige contactblad, 'De Vrijbrief', voortgekomen en vervolgens onstonden de kringen en trefpuntbijeenkomsten zoals die ook nu nog regelmatig in bijvoorbeeld Schiedam worden gehouden. Dat heeft zich zo langzaam ontwikkeld, tot ik op een gegeven moment in contact kwam met Fred Dekkers van de Belgische Libertarische beweging en toen is eigenlijk het Libertarisme op Benelux-niveau ontstaan. Die samenwerking is steeds beter gegaan en in 1982 is er een internationale Libertarische conventie gehouden in Zürich. Tijdens deze conventie is contact gelegd met Libertariërs uit andere Europese landen, waardoor de Libertarische beweging een Europees karakter kreeg. In 1983 is direkt daarop een conventie in Brussel gehouden en intussen zijn er conventies geweest in Engeland, Noorwegen en Zweden. Dit jaar is de Benelux weer aan de beurt, al wordt de komende conventie dan ook net over de grens met Duitsland gehouden. Zo heeft de Libertarische beweging zich stukje bij beetje uitgebreid en op dit moment heeft zij vertegenwoordigers in vele Westerse landen en steunt zij op wel 150 tot 200 groeperingen, groepjes, commissies, tijdschriften,

enzovoorts. Van een hiërarchische structuur binnen de beweging is geen sprake; alle onderdelen opereren in principe onafhankelijk van elkaar. Het enige dat zij in feite gemeen hebben is het streven naar het recht voor ieder mens op eigen leven."

" RECHT OP EIGEN LEVEN "

Dit streven uit zich onder andere in het streven naar het terugdringen van de invloed van de overheid in de samenleving....
"In principe zijn er twee grote nadelen aan de overheid; om te beginnen hebben we te maken met een onrechtvaardig stelsel, omdat het recht op eigen leven negeert. Bovendien is het een onpraktisch stelsel, omdat de overheid de dingen die zij doet, slecht doet. Het onrechtvaardige van de overheidsbemoeienis is, dat de overheid mensen dwingt dingen te doen die zij uit zichzelf niet gedaan zouden hebben. Ik duid dan bijvoorbeeld op het laten betalen van belasting, of het mensen verbieden een bepaald land te verlaten of te betreden. Dit laatste zie je onder andere in Rusland, waar mensen die dat willen het land niet uit mogen. In Nederland doen wij eigenlijk precies hetzelfde; hier mogen sommige mensen er niet in."

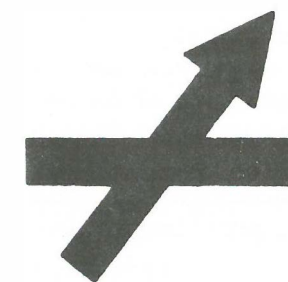
"Om even terug te komen op het betalen van belasting; vrijwel iedereen zal het er met mij over eens zijn dat stelen verkeerd is. Maar wat zie je in ons democratisch stelsel; hier neemt de meerderheid dingen af van de minderheid, terwijl die minderheid dat eigenlijk helemaal niet wil. Weliswaar gaat dat dan door middel van stemmen, maar feit blijft dat iemand onder dwang iets afgenomen wordt. Wij Libertariërs zeggen dan ook: belasting is diefstal. Als mensen geld willen afstaan voor het een of ander, moet dat puur en alleen op basis van vrijwilligheid geschieden en niet omdat zij daartoe door anderen gedwongen worden.

" BELASTING IS DIEFSTAL "

Het afschaffen van belastingen heeft dan misschien bepaalde voordelen, maar hoe stellen Libertariërs zich een maatschappij voor zonder door middel van belastinggeld in stand gehouden voorzieningen; als een vrije maatschappij waarin het recht van de sterksten geldt en

waarin de zwakkeren zichzelf maar moeten zien te redden?
"Nee, het Libertarisme is voor een maatschappij die zo goed en welvarend mogelijk is. Uitkeringen zouden bij wijze van spreken vervelvdigd moeten worden. Iedereen zou een inkomen moeten genieten waarmee hij volledig tevreden is."

En hoe denken Libertariërs een dergelijke maatschappij te kunnen bekostigen?
"Onder andere door middel van privé-verzekeringen; vrijwillige verzekeringen, die iedereen ter vervanging van ons huidige voorzieningen-stelsel zou kunnen afsluiten. Het voordeel van dergelijke verzekeringen is, dat de burger veel beter kan overzien wat er met zijn geld gebeurt en is hij niet, zoals op het moment het geval is, afhanke-

Het bovenstaande embleem wordt door Libertariërs gebruikt als symbool van hun beweging. Het symboliseert een nieuwe richting voor de samenleving, welke de traditionele links-rechts verdeling doorbreekt en er bovenuit stijgt.

lijk van door een log bureaucratisch apparaat genomen beslissingen. Bovendien zullen de premies van deze verzekeringen lager zijn dan de nu te betalen belastingen, aangezien de verzekeringsmaatschappijen in een Libertarische samenleving aan hun concurrentiepositie moeten denken. Bovendien zal de bereidheid tot liefdadigheid in een Libertarische samenleving waarschijnlijk veel groter zijn dan in een samenleving zoals wij die nu kennen, aangezien de mensen het geld dat zij nu aan de belasting betalen overhouden om aan liefdadigheidsinstellingen te schenken."

Maar zullen mensen daartoe ook bereid zijn?
"Ik denk het wel. Kijk maar eens hoeveel geld er wordt ingezameld wanneer er een actie wordt gehouden voor hongerend Afrika, of voor een jongetje wiens ouders geen dure hartoperatie voor hem kunnen betalen. Wat dat betreft heb ik nog wel enig vertrouwen in de mens."

Ik kan mij privatisering van bijvoorbeeld het openbaar vervoer, uitkeringen en dergelijke voorziening nog enigszins voorstellen, maar hoe denkt men in een Libertarische maatschappij rechtspraak, politie en defensie te organiseren?
"Nou, ik denk dan aan particuliere bedrijfsbewakingsinstanties, arbitrage-radens, Protection Agencies en andere particuliere initiatieven. Afgezien van het feit dat deze particuliere instellingen goedkoper zullen moeten opereren dan de overheid vanwege de bestaande concurrentie, zullen zij waarschijnlijk ook een beter produkt leveren. Immers, als ik niet tevreden ben over mijn Protection Agency, kan ik altijd overstappen naar een andere Agency. Maar ik denk niet dat het realistisch is nu al te speculeren over privatisering van rechtspraak, politie en defensie; privatisering van al de overige onderdelen van de overheid zullen we in mijn leven al niet of nauwelijks bereiken. Mochten wij dit toch bereiken, dan zullen zich de laatste problemen met betrekking tot privatisering ook wel oplossen."

”
*MET HET PISTOOL VAN
DE POLITIE ACHTER
ZICH*”

Tot slot heb ik nog een vraag die terugslaat op de Bestuurskunde; in de Libertarische denkwijze wordt ervan uitgegaan dat het mechanisme van vraag en aanbod tot een betere maatschappij zal leiden. Dit betere bestaat dan onder andere hienuit, dat er een situatie van volledige werkgelegenheid zal ontstaan. Nu leidt de Bestuurskunde in de eerste plaats mensen op om een baan binnen de overheid of de semi-overheid te gaan vervullen. Maar hoe moet het nu met al die werkloze Bestuurskundigen in een Libertarische samenleving zonder overheid?
"Ik denk dat ook in een Libertarische maatschappij mensen nodig zullen zijn die leiding kunnen geven aan allerlei gemeenschapsvormen. Daarvoor zouden dan Bestuurskundigen kunnen worden aange-

steld." Dus Bestuurskundigen hoeven zich voorlopig geen zorgen te maken? "Nou, goede Bestuurskundigen hoeven zich geen zorgen te maken. Maar, Bestuurskundigen die alleen op een aristocratische, dictatoriale wijze, met het pistool van de politie achter zich kunnen besturen, zouden misschien beter over omscholing na kunnen gaan denken."

Mensen die geïnteresseerd zijn in de Libertarische ideeën, kan de volgende literatuur worden aanbevolen:

-Ayn Rand;
Atlas Shrugged
F.A. Hayek;
How I found freedom in an unfree world
Robert Poole;
Cutting back City Hall
Prof. Thomas Sowell;
Markets and Minorities
Prof. Walter Williams;
The state against blacks
Prof. Frank van Dun;
Het fundamenteel rechtsbeginsel

Voor eventuele verdere informatie kunt u zich wenden tot de redactie.

DE VARIANTEN

Binnenkort is voor de tweedejaarsstudenten bestuurskunde hét moment daar: de afstudeervariant zal moeten worden gekozen. Een keuze die je niet zo maar neemt, een afweging zal moeten worden gemaakt; welke variant, dus Leiden of Rotterdam? wat houdt die variant in? wat zijn de gevolgen van de keuze?
Op deze en andere vragen zullen wij op deze pagina's een antwoord proberen te geven.

Produktie: Adriaan Visser, Sandra Hogenbirk en Bas Berwers

We beginnen met een overzicht van de mogelijkheden. Dit is een beperkte weergave van de uitgebreide informatie die te vinden is in de studiegids. Hierin kun je vinden wat de "accenten" van iedere variant precies inhouden, welke vakken worden gegeven en je kunt er een overzicht van de literatuur vinden.

Er zijn in totaal vier afstudeervarianten waarvan twee in Leiden en twee in Rotterdam. Leiden kent de sociologische en juridische variant, Rotterdam de economische en politicologische. Een afstudeervariant heeft een studiebelasting van 700 SBU's per jaar, naast de 1000 SBU's die voor elke variant gelijk zijn, hierin zit bestuurskunde (700 SBU's) en bestuurlijke informatiekunde (300 uur).

Leiden: "Binnen de sociologische variant gaat het in algemene zin om een verdieping van de bestuurskunde studie rond vraagstukken en beleids terreinen waar een sociaal-culturele denkwijze onontbeerlijk is om tot een adequate doorlichting van de bestuurskundige praktijk te kunnen komen." Deze variant kent drie accenten waaruit de student een keuze kan maken:

a) interne organisatie en beheer
b) ontwikkelingsbestuur
c) sociaal-cultureel bestuur

"De juridische variant is bedoeld voor de bestuurskundige die zich juridisch nader wil profileren. In praktisch elke functie die een bestuurskundige later kan vervullen speelt de rechtskundige component een belangrijke rol."
De juridische variant kent als accenten:
a) binnenlands bestuur
b) politie en justitie
c) internationaal bestuur

In Rotterdam worden de twee andere varianten aangeboden.

"In de politicologische variant gaat het om het vormen van de intellectuele capaciteit om problemen van en naar het openbaar bestuur te bezien in termen van invloeds- en machtsverhoudingen. De student wordt geoefend zich te oriënteren op een krachtenveld van belangen en om te gaan met vraagstukken die in belangrijke mate de uitoefening van macht, gezag en invloed impliceren."
De drie accenten van deze variant zijn: